

ТОП-ТЕМИ: [здоров'я](#) [Володимир Зеленський](#)

[Статті](#) > [Погляд на кам'яний вік: життя, смерть та вогонь у давній Україні](#)

Погляд на кам'яний вік: життя, смерть та вогонь у давній Україні

Автор: Александр Панько «Фраза»
Редактор
05.02.25 12:33 888

[на Фразі Україна](#)

Дослідницька група під керівництвом Йоханнеса Моллера з Інституту доісторичної та протоісторичної археології Кільського університету (Німеччина) пролила світло на життя людей, які мешкали понад 5600 років тому недалеко від Косенівки, Україна.

У статті «Життя і смерть за часів Трипілля: міждисциплінарний аналіз унікальних людських останків з поселення Косенівка, Україна (3700–3600 рр. до н.е.)», опублікованій 11 грудня 2024 року в журналі PLOS ONE, дослідники представили перший докладний раціону харчування людей з цієї галузі та дали оцінки причин смерті людей, знайдених тут.

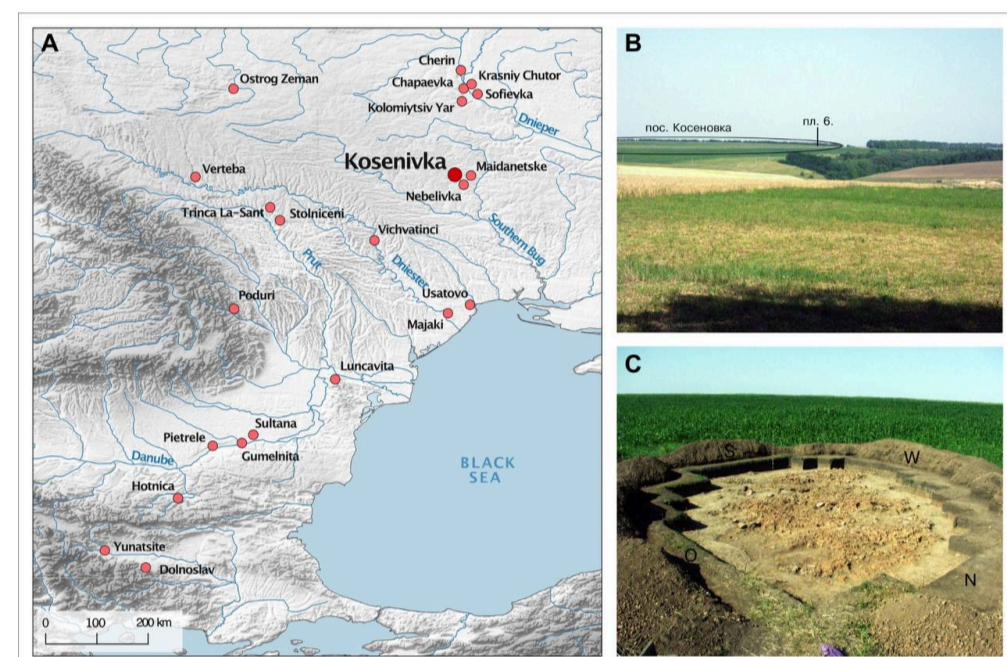
Люди, пов'язані з неолітичною культурою Кукутень-Трипілля, жили по всій Східній Європі приблизно з 5500 до 2750 р. до н. е. Деякі з їх мегапоселень, що налічують до 15 000 жителів, є одними з найраніших і найбільших поселень міського типу в доісторичній Європі.

Незважаючи на безліч артефактів, залишених трипільцями, археологи виявили дуже мало людських останків. Через це багато аспектів життя цих стародавніх людей досі залишаються нерозкритими.

Подпись: «Воїн мідної доби (трипільська археологічна культура), IV тис. до н. е.»

Дослідники вивчили місце поселення біля Косенівки, Україна. Це місце, яке складається з кількох будинків, унікальне наявністю людських останків.

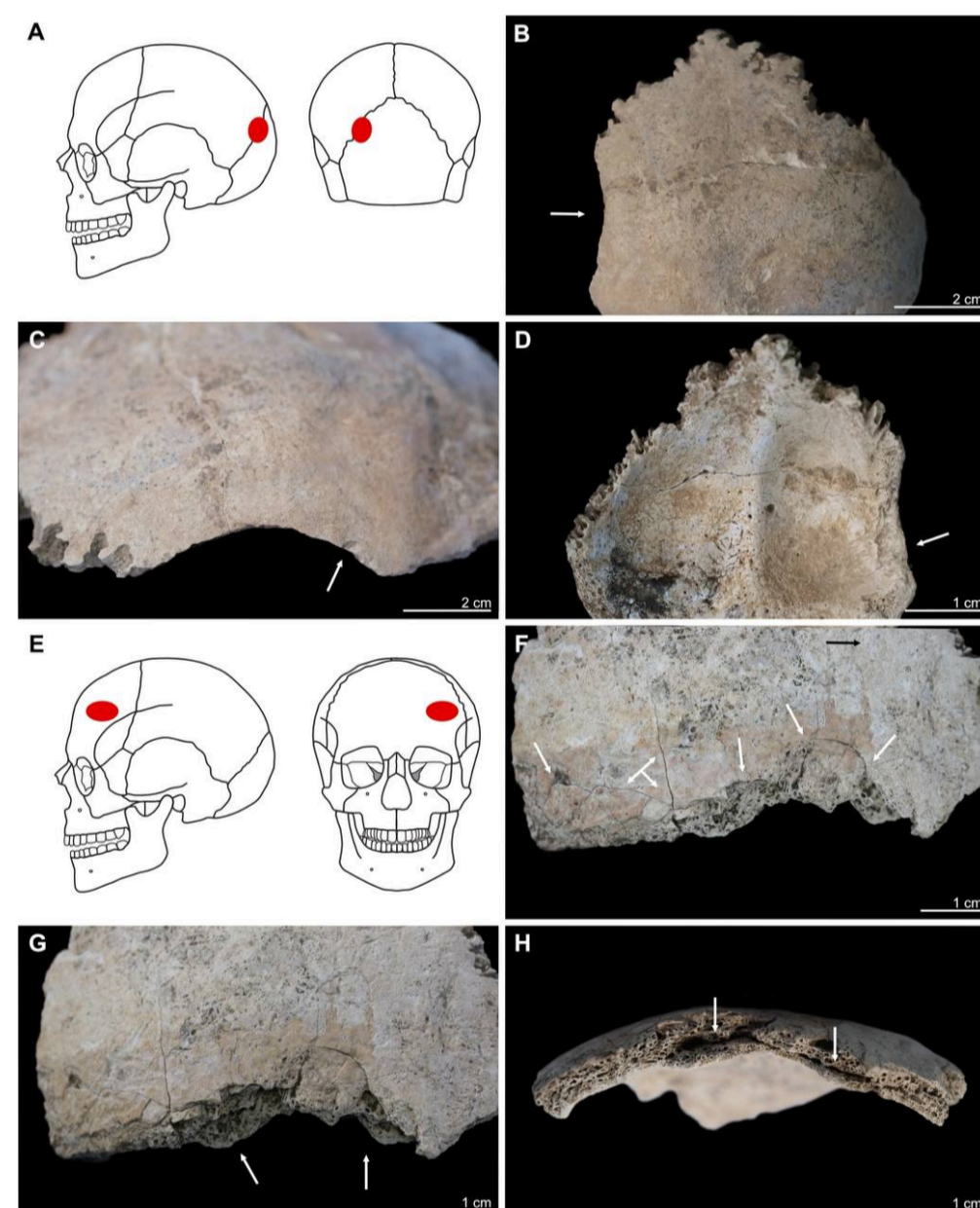
50 фрагментів людських кісток, знайдених серед залишків будинку, належать щонайменше семи особам — дітям, дорослим, чоловікам та жінці, можливо, мешканцям будинку. Останки чотирьох із них також були сильно обпалені. Дослідники прагнуть вивчити можливі причини цих опіків, такі як випадкова пожежа чи рідкісна форма похоронного обряду.

Обгорілі фрагменти кісток було знайдено в центрі будинку, і попередні дослідження припускали, що жителі цього місця загинули в пожежі будинку. Розглянувши фрагменти кісток під мікроскопом, дослідники дійшли висновку, що спалах, ймовірно, стався незабаром після смерті.

Дослідники припускають, що у разі випадкової пожежі деякі люди могли загинути від отруєння чадним газом, навіть якщо вони залишили будинок.

Згідно з радіовуглецевим датуванням, один із людей помер приблизно через 100 років. Смерть цієї людини не може бути пов'язана із пожежою. Дві інші людини, які не зажили черепно-мозкової травми, порушують питання про те, чи могло насильство також зіграти свою роль.

Аналіз знахідок людських кісток трипільського періоду показав дослідникам, що менше 1% померлих було кремовано та ще рідше поховано в будинку.

Хоча кістки можуть допомогти археологам припустити, як вмирили давні люди, ці останки також можуть допомогти нам зрозуміти, як вони жили. Аналізуючи вуглець та азот, присутні у кістках, а також у зернях та останках тварин, знайдених на місці, дослідники визначили, що м'ясо становило менше 10% раціону мешканців.

Це узгоджується із зубами, знайденими дома розкопок, у яких є сліди зносу, що вказують на пережовування зерна та інших рослинних волокон. Те, що раціон трипільців складався в основному з рослин, підтверджує теорію про те, що велика рогата худоба в цих культурах насамперед використовувалася для удобрення полів та виробництва молока, а не м'яса.

Катаріна Фукс, перший автор дослідження, додає: «Останки скелетів – це справжні біологічні архіви. Хоча дослідження трипільських товариств та умов їхнього життя в найстаріших міських сільнотах Східної Європи, які і раніше, буде складним завданням, наш «випадок Косенівка» ясно показує, що навіть невеликі фрагменти кісток надають велику допомогу... Посидюючи нову остеологічну, ізотопну, археоботанічну та археологічну інформацію, ми забезпечуємо винятково розуміння життя - і, можливо, також смерті - цих людей».

Читайте Фразу в Google News (натиснути "Підписатися")

Підпишіться на канали Фрази в Youtube, Twitter, Instagram, Facebook

Теги: [археологія](#), [історія](#)

Коментарі

Статті

09.06.26 16:04
ЧС з футболу 2026: головне про історичний Мундіаль

Автор: [Александр Панько](#)

Дайджест

10.06.26 10:58
У 2025 році зафіксовано рекордну кількість конфліктів у світі

Автор: [BBC](#)

Вибір редакції

[Всі новини](#) [Головне](#) [Популярне](#)

13.06.26 18:16

Реальне безробіття в Україні значно вище за офіційну статистику

13.06.26 17:32

Експрезидента Південної Кореї засудили ще до 30 років ув'язнення

13.06.26 17:29

Буданов анонсував закон про спеціальний статус прифронтових територій

13.06.26 17:21

В Україні російську мову виключили із захисту Європейської хартії

13.06.26 17:19

Слава Соломка розкритикував Тіну Кароль і назвав №1 на сцені

13.06.26 17:10

Малітні бурі 13–14 червня: оприлюднено прогноз сонячної активності

13.06.26 17:06

Мноборони України: штучний інтелект формус нову модель ведення війни

13.06.26 17:04

Англія пропустила від Сан-Марино на 8-й секунді та повторила історичний антирекорд

13.06.26 17:00

ПФУ закликав українців оновлювати банківські дані, щоб не втратити виплати

13.06.26 11:52

Кардіохірурга Ілліо Ємця підозрюють у сексуальному тиску на співробітниць лікарні

Фото та Відео

Новини блогосфери

09.06.26 18:33

Путін втратив адекватність

03.05.26 14:11

Чому Україна перетворюється на Нікарагуа

30.04.26 16:52

Доктринальний тулик: чому правильна зброя не змінює результат?

05.04.26 11:29

«Ухилент» — не причина, а симптом

Опитування

Що ви чекаєте від 2026 року?

- Закінчення війни в Україні
- Глобальну фінансову кризу
- Розвал Європи
- Кінець світу
- Нову пандемію

ГОЛОСУВАТИ

[переглянути результати](#)